

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Александър Христов,
Университет за национално и световно стопанство, катедра „Международна
икономика и политика“

за дисертация за присъждане на образователна и научна степен “доктор” по
професионално направление 3.5.Обществени комуникации и информационни науки
и научна специалност Медии и комуникации – Връзки с обществеността

Кандидат: Лиляна Загорчева

Тема на дисертацията: Визуалната репрезентация на данните в обществената
комуникация – еволюция, технология и практики на информационните графики

Научен ръководител: Доц. д-р Светослава Ковачева

Основание: Заповед РД 38-125/27.02.2020

Обща характеристика на дисертацията. Актуалност на темата

Представената дисертация е обемен, изключително съдържателен и отлично структуриран труд, който касае важна и до голяма степен недостатъчно изследвана тема. Съществуването и комуникационния потенциал на информационните графики (инфографики) е съществен – при това не само за ПР, каквато е темата на дисертацията, а за широк спектър от дейности, улесняващи както възприемането на данни, така и субординацията.

Дори това само по себе си е достатъчно, за да се определи актуалността на темата – в ситуация на едва ли не експоненциално нарастващи обеми на информация при сравнително равномерни способности на хората да я възприемат, очевидно е, че комуникаторите трябва да търсят нови интересни подходи. В особена степен това важи за ПР.

В този смисъл определено е време изследователите да направят нужните обобщения, модели на взаимодействие, да извлекат добрите комуникационни практики и предизвикателствата и по този начин да произведат ноу-хау, което може да бъде полезно за развитието на комуникациите, а също така и на бизнеса и обществото. По всичко личи, че дисертацията е стъпка в тази посока.

Работата притежава всички необходими формални характеристики на сериозен дисертационен труд, характеризира се и с добър стил и дълбочина. Това дава първоначално основание тя да има важни приноси за теорията и за практиката. Текстът се характеризира с интердисциплинарен характер, комбинирайки знания и методология от социалните и психологическите науки, теория на комуникациите, дигитални комуникации и други. Това създава предпоставки за по-сериозен и задълбочен анализ.

Структура и съдържание

Дисертационният труд на Лиляна Загорчева е развит върху цели 331 страници заедно с приложенията, напълно достатъчни за адекватно покриване на проблематиката. Работата е структурирана в три логически свързани помежду си глави, заключение, библиография и добър обем приложения. Използваната литература е богата, достатъчно съдържателна, прави впечатление богатството от онлайн източници, които при това са напълно релевантни. Разработката притежава необходимите реквизити на академичното изследване, изведени са и важни нейни приноси за теорията и практиката.

В първата глава е представен и анализиран феноменът на инфографиките в съвременната комуникационна среда. Съвсем коректно и премерено е дадена историческа перспектива, стигаща доста назад във времето, има и текстове, свързани с изясняване на терминологията. Специално внимание е обърнато на смисъла и релевантността на инфографичното представяне на информацията в съвременните комуникации, както и на въпроса за доверието в информацията – което всъщност е доста интересна връзка. Осмислянето на постановките е базирано както на позициите на утвърдени авторитети, така и на някои съвременни автори, което дава пълнота на представянето на проблематиката.

Втората глава е посветена на приложението на инфографиките в сферата на ПР. Ясно са разграничени две сфери на приложението им – във вътрешните и във външните комуникации, като на двете, съвсем резонно, е дадена еднаква тежест. Специално внимание е отделено на ролята на информационните графики в сферата на дейност на неправителствените организации, което е ценно като възможност. Текстът е констативен, задълбочен и се базира на полезни наблюдения на практиката.

Третата глава е най-съществена, с практическа насоченост и е посветена на представена от автора типология на инфографичната репрезентация на данни в обществените комуникации. По-долу тук са отбелязани някои основни съображения по нея, но като цяло е важно да се отбележи, че от тази част определено най-силно си личи професионализма на авторката.

Оценка на постиженията и достойнствата

Положителните страни на представения дисертационен труд определено са много. От една страна, те са свързани с актуалността на темата и с изведените систематизации, а от друга – със самото съдържание, което е достатъчно информативно и аргументирано. Без да са подредени по значение, основните от тях могат да бъдат обобщени така:

1. Въведената авторска класификация на инфографиките е уникална и на практика може да си съперничи (в добрия смисъл на думата) с водещи примери на организация на познанието в комуникациите, а и по принцип. Самата нагласа да бъде направена подобна стъпка заслужава адмирации – подобен ход прави една дисертация изключително важна за теорията и практиката. В допълнение е очевидно, че въпросната класификация е направена на база доста сериозен по обем емпиричен

материал (споменато е на с. 203), което е важно за това тя да бъде максимално приложима.

2. Дисертационният труд се характеризира с изключително добра, даже да не кажа съвършена, организация на текста, което, по всичко личи, реферира към яснота на мисълта, задълбочено познаване на материята и – отново – доста сериозен професионализъм. Представената подредба на приложението на инфографиките в ПР обхваща на практика всяка сфера, в която е добре те да се използват, при това те са добре съобразени с нея.

3. Изключително важен е акцентът върху въздействието на инфографиките в практиката и улесняването на възприемането на информацията – както е казано на с. 38, „графиките разкриват данни“. Това прави дисертацията не просто констативна, а ясно показваща възможности за развитие, което може да бъде от полза за ПР специалистите.

4. Представен е огромен по обем и съдържание визуален материал, блестящо илюстриращ представените в дисертацията позиции. При това примерите са организирани по достатъчно добър и удобен за възприемане начин. При тема, свързана с инфографики, обратното би било по-скоро необичайно.

5. Научният анализ на избраната тематика е осъществен на основата на значителен брой интересни и релевантни български и чуждестранни литературни източници. Те са използвани на място и с критичен подход, а позоваването на цитираните автори е коректно и добросъвестно.

6. В заключителната част са отразени основните изводи от изложението, което дава достатъчна степен на завършеност по отношение на структурата и съдържанието. Това дава основание да се каже, че дисертационният труд се характеризира с обхватност и пълнота.

Критични бележки и препоръки

Въпреки цялостната положителната оценка дисертационния труд, внимателният преглед дава основание да се направят и някои критични бележки и препоръки – повече в съдържателен план.

1. Текстът – по-скоро имплицитно – оставя впечатление, че съществена част от комуникацията, включително и в ПР, може да бъде осъществена и/или подпомогната с инфографики. Това създава специфичен ореол за някаква своеобразна универсалност на тази техника, което може би не е така. Разработката определено би спечелила, ако бъдат очертани по-добре възможностите на информационните графики по отношение на оказването на въздействие и постигането на специфични резултати и по-важното – бъдат споменати ограниченията им в сферата на комуникациите.

2. Както вече беше споменато, класификацията на инфографиките е чудесна, но има един момент, който предизвиква известни – а при мен съществени – съмнения. Става въпрос за определените като „внушаващи“ инфографики (с. 206 и сл.) – определение,

което на практика от една страна трудно пасва на останалите, а от друга, предизвиква редица въпроси. Основният е свързан с това, че всяка информационна графика притежава някаква форма на въздействие, което често е свързано и с внушение. От друга страна, обхватът на понятието „внушение“ е неясен, а и като цяло тази част не успява да даде яснота защо това трябва да бъде представена отделно като част от класификацията.

3. Известно критично внимание би могло да се обърне и към формулировката на четвъртата хипотеза. От една страна, тя е подготвена така, че не би било реалистично да се очаква потвърждаване или отхвърляне в рамките на настоящото изследване. Всъщност, това е трудно да се случи в рамките на което и да е единично изследване. От друга, дори и да вземем само израза „потенциал за още по-динамичен растеж“, това е важно да бъде по-ясно обосновано, а не основно със скоростта на навлизане на технологиите.

Посочените критични бележки категорично не намаляват положителната оценка на проекта на дисертационния труд и значимостта на посочените научни постижения в теорията и за развитието и усъвършенстването на практиката. Текстът представя автора като изследовател с много добри познания и умения, необходими за работата в тази сфера.

Заключение

Като се вземат предвид достойнствата на разработката, актуалността и спецификата на изследваните проблеми, необходимостта от търсене на ефективни решения за тях в практиката, доброто теоретично равнище на изследваните и анализирани проблеми и всичко останало, цялостната ми оценка за дисертацията е положителна. В тази връзка бих искал напълно убедено да препоръчам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Лиляна Загорчева в професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки, научна специалност „Медии и комуникации – Връзки с обществеността“.

20.04.2020 г.

Автор на становището:

Доц. д-р Александър Христов